

Vipavska Bela

Vipavska Bela, sektor Pod travnikom
Foto: Martin Česnik

Nekaj spominov o nastajanju priljubljenega plezališča

Besedilo: Helena Škrl

Na koncu drevoreda v Vipavi zaviješ desno, prevoziš s soncem obsijano vasico Vrhpolje in po nekaj serpentinah te na parkirišču ob cesti pričaka tabla: Plezališče Vipavska Bela. Skrito je pod cesto in do njega vodi potka ob travniku, na koncu katere se spustiš v čudežno plezalno deželo. Najprej te pozdravi sektor Pod travnikom, nato višji Stolp, nad potokom Bela je manj znani sektor Krnica, če skozi gozd sestopiš nazaj proti Vrhpolju, prideš do še manj znanega sektorja Kapnik, in če plezanja še ni dovolj, je na koncu še previsni Tekc. Pa ni bilo od nekdaj tako.

Iz odlagališča nastane plezališče

"Pazi!" je zatulil nekdo, ko je nad glavami zašumelo, kovinsko zaropotalo in zgrmelo v sotesko. Voznik avtomobila, ki so ga slišali, ko je minuto prej zavrl ob cesti, je čez Stolp v Vipavski Beli porinil star, odslužen hladilnik. Leto 1988. Skupina vipavskih plezalcev se je, malce naveličana *platke* v vipavskem plezališču Gradiška Tura, odločila, da naredi novo plezališče. Tako, kjer bo tudi kaj previsov. Da zagradiš in splezaš.

"Še danes ga slišim, kako je rekel," je povedal Vladimir Slamič – Ajo, eden izmed njih, o drugem, Marku Fabčiču, "ti, tam v Vrhpolju so ene skale. Lahko bi se jih dalo plezat. Gremo pogledat."

Tako so vipavski fantje pred skoraj četrto stoletja začeli z opremljanjem plezališča Vipavska Bela. Ampak najprej so morali očistiti smetišče, saj je soteska potoka Bela domačinom služila za odlagališče. Ti so leta in leta poleg smeti in odslužene bele tehnike

s ceste preko skal metali celo poginule domače živali. Ni bilo ravno zabavno in lahko bi se res zgodilo, da bi hladilnik komu padel na glavo. Šele nekaj let zatem se je ta grda navada končala.

"Moj rekord je sedem smeri na dan," je povedal Marko Fabčič, "toliko so zdržale baterije vrtnega stroja." Smeri so prvotno opremili z doma narejenimi ploščicami iz nerjavečega jekla in z vložki Triglav. Če si padel, si imel srečo, če si se na njih samo porezal, a kljub njihovemu ne ravno najboljšemu izgledu se je v plezališču utrgala samo ena ploščica.

Tekma v skali ...

Slovenija je v tistem času na primorskem koncu imela vrhunskega alpinista Petra Podgornika, ki je zaradi zlomljene noge čiščenje in opremljanje prvih smeri v Vipavski Beli gledal bolj od daleč, vendar je na pobudo glavnih ustvarjalcev novega plezališča

takoj zagrabil njihovo idejo: imejmo plezalno tekmo!

In so jo imeli, drugo plezalno tekmo na naravni steni v Sloveniji. Prva je bila aprila leta 1988 v Ospu, drugo pa je Podgornik organiziral 15. in 16. oktobra istega leta v Vipavski Beli. Sodniki, ki so morali znati žimariti,¹ saj so tekmovalce spremljali ob strani, viseč na vrvi, so bili vsi priznani alpinisti: Tomo Česen, Slavko Svetičič – Slavc, Bogdan Biščak, Janez Jeglič, Splitčan Ivica Pilič ...

Višino preplezane smeri se je merilo z metrom, do oprinka, ki ga je tekmovallec nazadnje prijel.

"Organizacija take tekme je bila za tiste čase velika stvar," se spominja Podgornik. Ni šlo samo za tekmo, potrebno je bilo tudi organizirati spanje in prehrano tekmovalcev ter pridobiti sponzorje, kar je bilo po svoje lažje kot danes, vendar so bili to majhni sponzorji – dali so na primer vsak eno vrv ali ene plezalke, kar pomeni, da jih je bilo potrebno pridobiti kar nekaj, to pa je pomenilo dosti dela.

Tekmovalci in tekmovalke, prijavilo se jih je okrog petdeset, so bili generacija plezalcev, ki so po večini izšli iz vrst alpinistov. Najbolj znani med njimi so bili Miha Praprotnik, Igor Jamnikar, Vili Guček, Marko Lukič, Benjamin Ravnik, Nejc in Luka Zaplotnik (sinova pokojnega Nejca Zaplotnika), Tadej Slabe, Marco Sterni, Tulio Ferlulga, Mojca Oblak, Betka Galičič, Slavica Stojakovič (pozneje Podgornik) ... Polfinalna

¹ Vzpenjati se po vrvi s prižemami.

(sobotna) smer za moške je bila *Egoist*, finalna (nedeljska) pa *Možganski mrk*. Dekleta so se v polfinalu pomerila v smeri *Zbogom Pepca* in v nedeljo rekla zadnjo besedo v smeri *Živel AFŽ*. Smer *Egoist* je bila na tekmi prvič preplezana na pogled, kar je uspelo Benjaminu Ravniku, ravno tako je bila na pogled preplezana smer *Živel AFŽ* s strani poznejše zmagovalke Mojce Oblak. Med fanti je zmagal Italijan Marco Sterni. Ne prej ne potem se pod steno v Vipavski Beli ni zbralo toliko ljudi – bilo je namreč kar okrog dvesto gledalcev.

Na naravni steni je bila pozneje, kot se spominja Peter Podgornik, tekma še v Bohinjski Beli in nato še nekaj tekem v takratni skupni državi Jugoslaviji, potem pa so se tekmovanja preselila na umetne stene. Prevladalo je mnenje, da imajo naravne stene preveč spremenljivih faktorjev, da bi lahko nudile popolnoma enake pogoje vsem tekmovalcem. Tadej Slabe je v letih, ki so sledila, v Vipavski Beli prvi preplezal večino najtežjih smeri: *Mašo sprave*, *Čaj ob petih*, *Glisto*, *Rosinanta* in *Povodnega moža*, zaradi česar je Vipavska Bela postala "resno" plezališče.

... in tekma pri imenih

O imenih smeri v Vipavski Beli, "katere mi je bilo lažje opremiti kot pa

zanje izbrati imena," kot je povedal Marko Fabčič, kroži veliko zgodbic.

"Tisti dan smo navrtali nekaj smeri in odšli utrjeni domov. Pod steno smo pustili rdečo voščenko. Naslednji dan so smeri imele imena: *Šičk*, *Sekta Koma* (pozneje skrajšano v *Koma*), *Matiček*," se spominja Vladimir Slamič, v tistih časih zelo dober plezalec. Smeri so "krstili" domačini, fantje z Vrhpolja, ki so verjetno z malce ljubosumja spremljali povečane dejavnosti v svojem "rajonu", saj so bili pred opremljanjem ravno oni tisti, ki so prvi preplezali nekaj smeri (v bližini sedanjih *Šičk*, *Koma* in *Seneka*). Plezali so jih na klasičen alpinistični način, opremljene pa so bile z doma narejenimi klini.

Nekatera od imen so pogojena s časom, v katerem so nastajala, na primer *Ljubljanski proces* in njegovi akterji *Janša*, *Tasič* in *Borštner*. Z malo domišljije najdete še četrtega: *Bremza*. Leta 1990 je umrla Pepca Kardelj in nastala je smer *Zbogom Pepca*. Podobno politično navdihneno je bilo tudi ime *Džuli Šviga*, psevdonim Jaše Zlobca, Mladininega pisca, *Rdeča zloba* pa je njegova knjiga, seveda pa tudi ena od smeri v Vipavski Beli. Spet druga imena so nastala iz trenutnih navdihov. *Drži ritem punca* je smer,

Tekmovalec Vili Guček, v ozadju sodnik Tomo Česen Foto: arhiv Petra Podgornika

katero je Peter Podgornik najprej poimenoval *Ritem bejbi*.

"In tako ime bi moralo ostati, ni prav, da so jo spremenili, napiši to," mi je naročil Podgornik.

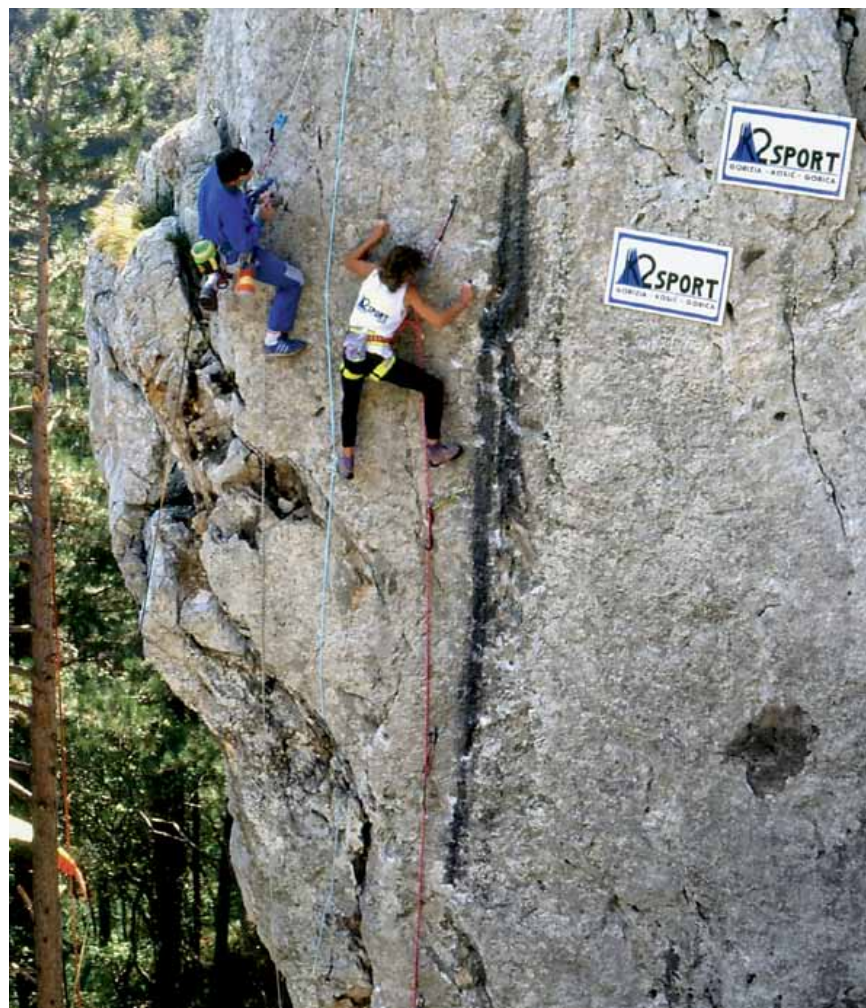
Kakorkoli, Peter Podgornik je ob tej smeri v Vipavski Beli poimenoval še sestrski smeri *Naša je tako umidna* v plezališču Dolge njive in *Rajcing team* v vipavski Gradiški Turi, ki so bile vse navrtane ročno.

"Peter tega ne bo znal tako koncipirati, vendar ti jaz povem, da je to njegova trilogija, ki jo je naredil nezavedno," je povedal njegov prijatelj in soplezalec Ajo. Z njo je za vedno ujel duh takratnega, ne samo političnega in delavnega, ampak tudi zaljubljenega časa.

Bela = lepa

Vipavska Bela je tako od takrat dalje, noč in dan, v vročini in dežju, v senci in soncu na razpolago vsem, ki bi radi napeli svoje mišice, preizkusili prste in pritisnili vrh plezalk na minimalne stope, ulovili pravi položaj telesa in gib za gibom napredovali proti vrhu smeri.

"Če bi si še kaj želel, bi si to, da bi bila stena *Pod travnikom* vsaj malo višja," je malce potožil Marko Fabčič, sedaj načelnik Alpinističnega odseka Vipava, takrat, pred štiriindvajsetimi leti, pa krstni boter in glavni "krivec" za nastanek prelepega plezališča z več kot 130 smermi vseh težavnosti, od najlažjih (3) pa do marsikomu nedosegljivih (8c+). ●

Zmaga Mojce Oblak Foto: arhiv Petra Podgornika